

Vergaderjaar 2022–2023

27 830

Materieelprojecten

Nr. 380

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 31 oktober 2022

De vier Luchtverdedigings- en Commandofregatten (LC-fregatten) blijven vijf jaar langer in de vaart dan oorspronkelijk voorzien¹. Door de gewijzigde geopolitieke situatie moet Defensie meer dan vroeger rekening houden met tegenstanders die beschikken over moderne technologie, waaronder de modernste antischipraketten. Vanwege die dreiging moeten de LC-fregatten elektromagnetische signalen kunnen waarnemen en bovendien kunnen verstoren. De huidige apparatuur daarvoor is verouderd. Gezien de verwachte toenemende dreiging in de komende jaren en de langere levensduur van de schepen, is vervanging van deze apparatuur noodzakelijk. Met deze A-brief informeer ik u over de behoeftestelling van het project «Langer doorvaren LCF: Elektronische oorlogvoering».

Alle vier de fregatten krijgen betere passieve waarnemingsapparatuur voor elektromagnetische signalen. De LC-fregatten kunnen daarmee eerder tegenstanders detecteren en anticiperen op die dreiging. Twee fregatten krijgen bovendien nieuwe actieve storingsapparatuur (*jammers*) om moderne antischipraketten van een tegenstander te storen. Dit zijn ook de fregatten die gaan beschikken over de nieuwe ESSM (*Evolved Sea Sparrow Missile*) Block 2 luchtverdedigingsraket². Met deze ESSM-raket en de *jammers* zijn deze twee LC-fregatten optimaal bestand tegen de dreiging van moderne antischipraketten.

Achtergrond

De hoofdtaak van de LC-fregatten is de luchtverdediging in de wijde omgeving. De fregatten kunnen een maritieme taakgroep van meerdere schepen beschermen tegen luchtdreigingen. Daarnaast hebben de fregatten ruimte voor de commandostaf van een maritieme taakgroep. In

¹ Kamerstuk 27 830, nr. 297 van 22 oktober 2019

² B-brief project «ESSM Block 2: Verwerving en Integratie», Kamerstuk 27 830, nr. 355 van 29 april 2022

2019 heeft Defensie besloten om de LC-fregatten vijf jaar langer in de vaart te houden. Het eerste van de vier fregatten stroomt uit in 2032 en het laatste fregat in 2035. Om de LC-fregatten ook in de verlengde periode operationeel relevant te houden, zal Defensie enkele projecten uitvoeren, waaronder het huidige project.

Behoefte en kenmerken

De behoefte bestaat uit drie elementen:

1. Voor alle vier de LC-fregatten: passieve apparatuur om elektromagnetische signalen te kunnen waarnemen;
2. Voor de twee LC-fregatten die het langste in de vaart blijven: *jammers* om vijandelijke antischipraketten actief te storen;
3. Een simulator van signalen van een antischipraket. Deze is nodig om de apparatuur op de LC-fregatten goed af te stellen en voor opleidingen en trainingen.

Passieve waarneming

Radars en communicatieapparatuur maken gebruik van elektromagnetische signalen. Met de passieve waarnemingsapparatuur kunnen de LC-fregatten elektromagnetische zenders in het operatiegebied detecteren. Daarmee krijgen zij een goed beeld van de omgeving (*situational awareness*) en van de mogelijke aanwezigheid van een tegenstander.

Actieve verstoring

Twee van de vier LC-fregatten moeten de dreiging van de modernste vijandelijke antischipraketten kunnen weerstaan. Deze raketten zijn zeer snel en ze kunnen complexe en onvoorspelbare vluchtprofielen uitvoeren. De *jammer* stoort de eigen radar van de antischipraket. Dit maakt het moeilijker voor deze raket om het doel goed in het vizier te krijgen en om de complexe vluchtprofielen te gebruiken. Naast de *jammer* zet het LC-fregat ook andere misleidingsmiddelen in zoals *chaff*, een wolk van metalen strips. Alle fregatten beschikken daar al over. De *jammer* vergroot het misleidingseffect van de *chaff*.

Voor de fysieke vernietiging van de antischipraket is de nieuwe ESSM Block 2 luchtdoelraket geschikt, naast de *Standard Missile* (SM-2) luchtdoelraket voor de lange afstand. Zoals eerder uiteengezet in de bovengenoemde B-brief van het ESSM-integratieproject maakt Defensie twee van de vier LC-fregatten volledig geschikt voor de ESSM Block 2 luchtdoelraket. De *jammer* vergroot de effectiviteit van de luchtverdediging.

Twee fregatten zonder jammers

De andere twee LC-fregatten krijgen deze *jammers* niet. Deze schepen voorzien van *jammers* is niet doelmatig omdat de schepen slechts twee tot drie jaar hierover kunnen beschikken voordat ze in 2032–2033 uit de vaart gaan. Zoals uiteengezet in de B-brief van 29 april jl. was dit ook een belangrijke reden om deze twee fregatten niet uit te rusten met de ESSM Block 2 raket: daarvoor komt de benodigde APAR-radar te laat.

De doelmatigheidsafweging is de volgende. De vier LC-fregatten krijgen achtereenvolgens in de periode 2024–2029 groot onderhoud. Voor de twee fregatten die daarvoor als eerste aan de beurt zijn in de jaren 2024–2026, zijn de *jammers* niet op tijd beschikbaar. Voor de twee laatste LC-fregatten komt deze apparatuur wel op tijd. Als Defensie na het groot onderhoud vanaf 2029 alsnog *jammers* zou willen inbouwen in de twee

eerste schepen, moeten deze LC-fregatten opnieuw geruime tijd langs de kant en dan zijn ze niet inzetbaar, voordat ze na twee tot drie jaar definitief uit de vaart gaan.

De twee eerste LC-fregatten kunnen straks ook zonder ESSM Block 2 raketten en *jammers* uiteenlopende taken uitvoeren. Alle LC-fregatten worden voorzien van de langeafstandswapens die zijn aangekondigd in de Defensienota 2022 – Sterker Nederland, veiliger Europa³. De Kamer ontvangt in 2023 de A-brief van het project «Verwerving *Maritime Strike*». De twee eerste schepen krijgen weliswaar geen *jammers* maar wel de passieve waarnemingsapparatuur waarmee zij een beter beeld krijgen van de operationele omgeving. De schepen blijven geschikt voor taken zoals luchtverdediging op de lange afstand, commandoschip en als sensor-platform voor de verdediging tegen ballistische raketten. Ook kunnen deze fregatten andere taken uitvoeren zoals die van stationsschip in de West of op de Noordzee, operaties voor FRONTEX, drugs- of terrorismebe-strijding, crisisbeheersing, of humanitaire noodhulp.

Simulator

Defensie heeft behoefte aan een simulator die de elektromagnetische signalen van antischipraketten nabootst. De simulator dient om de apparatuur van de fregatten te testen en in te regelen, en voor oefeningen en trainingen.

Overige aspecten

Planning

Het groot onderhoud van het eerste fregat, waarbij ook de passieve waarnemingsapparatuur wordt aangepast, begint in 2024. In 2027 hebben de eerste twee fregatten hun onderhoud achter de rug en is de waarnemingsapparatuur op beide schepen geïnstalleerd. Daarna komt het groot onderhoud van de twee laatste LC-fregatten en krijgen deze schepen de passieve apparatuur en de *jammers*. Het onderhoud van het vierde en laatste schip is in 2029 voltooid.

Verwerving

Defensie is voornemens de passieve en de actieve apparatuur «van de plank» (*Military off the Shelf*, MOTS) te verwerven. Bij de passieve apparatuur gaat het om een grondige modernisering van de huidige capaciteit. Bij de *jammers* gaat het om nieuwe apparatuur die mogelijk ook wordt aangeschaft voor de nieuwe fregatten voor onderzeebootbestrijding (*Anti Submarine Warfare*, ASW) voor Nederland en België, ter vervanging van de huidige M-fregatten. Daarover zijn Nederland en België in nauw en goed overleg. In 2024 wordt besloten welke apparatuur dat wordt. De simulator wordt door Defensie in eigen beheer ontwikkeld in samenwerking met TNO omdat deze niet MOTS verkrijgbaar is.

Gerelateerde projecten

In verband met het langer doorvaren van de LC-fregatten voert Defensie enkele projecten uit. Over twee daarvan, met een projectomvang van meer dan € 25 miljoen, wordt de Kamer afzonderlijk geïnformeerd. Naast het huidige project «Langer doorvaren LCF: Elektronische oorlogvoering» gaat het om het project «Langer doorvaren LCF: Materiële zeewaardigheid». Daarvan ontvangt de Kamer de A-brief in 2023. Vanwege de

³ Kamerstuk 36 124, nr. 1 van 1 juni 2022

langere voorbereidingstijd van het project over elektronische oorlogvoering ontvangt u daarvan nu de A-brief.

Over het project «Vervanging Luchtverdedigings- en Commandofregatten» ontvangt de Kamer een A-brief in 2023.

Internationale samenwerking

Omdat de huidige passieve apparatuur een specifiek Nederlandse configuratie heeft, is internationale samenwerking hierbij niet aan de orde. Ten aanzien van de *jammers* geldt dat dit type mogelijk ook op de Nederlandse en Belgische ASW-fregatten wordt toegepast. Defensie zal inventariseren of andere landen belangstelling hebben voor de *jammers* en/of de simulator.

Risico's

Op grond van een risico-inventarisatie zijn risicobeheersingsmaatregelen getroffen. Een risicoreservering maakt deel uit van het projectbudget. Een van de risico's betreft een tekort aan personeel met voldoende kennis van elektronische oorlogvoering. Dit risico wordt beheerst door bij de personeelsplanning aandacht te besteden aan kennisoverdracht. Indien nodig kan Defensie een deel van het werk uitbesteden bij de gespecialiseerde industrie.

Financiële aspecten

Het taakstellende projectbudget bevindt zich in de bandbreedte van € 25 miljoen tot € 100 miljoen. De investering komt in de periode 2022 tot en met 2029 ten laste van het investeringsbudget van Defensie.

Ten slotte

Gezien het projectvolume van minder dan € 100 miljoen mandateer ik de uitvoering van dit project aan de Defensie Materieel Organisatie. Over het vervolg van dit project informeer ik de Kamer via de begroting, het departementale jaarverslag en het Defensie Projectenoverzicht.

De Staatssecretaris van Defensie,
C.A. van der Maat